

אוניברסיטת בר-אילן

הקשר בין איכות החיים הקהילתיים על פי נתונים אישיים ועל פי מדד המא"ה
לבין הדימוי העצמי של בני נוער.

קלודין בן אליעזר

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך בבית-ספר לחינוך של
אוניברסיטת בר-אילן

**עבודה זו נעשתה בהדרכתו של פרופסור זהבית גרוס מבית-הספר לחינוך
אוניברסיטת בר אילן וד"ר מיכל אפללו - החברה למתנ"סים.**

תקציר

איכות חייו של האדם הינו נושא בעל ערך מעשי והפך בשנים האחרונות לנושא בעל ערך אקדמי. למושג איכות החיים נמצאו מודלים והגדרות שונות. סגל- אנגלצ'ין, ווזנר (2001) מגדירים איכות חיים על סמך מודל של מדידת תנאים חיצוניים ותלויי סביבה כמו בריאות, רווחה, מעגלים חברתיים, רמת חיים, חינוך, בטחון ציבורי, שיכון, שכונה ופנאי. לעומת זאת יש טוענים שיש צורך בהערכת איכות החיים כפי שהיא נתפסת ע"י האדם עצמו, באופן סובייקטיבי. על פי קאנג והוי (Keng&Hooi, 1995) היא רמת הסיפוק הכללי שיש לפרט מחייו או הסיפוק שיש לו מתחומים ספציפיים בחיים.

על פי בנדוב ורייטר (1997) חלק משמעותי מתפיסת איכות חייו של האדם הוא איכות חיי הקהילה שלו.

מדד המא"ה – מדד איכות החיים הקהילתיים הוא כלי שמרכז היבטים רבים ורחבים של איכות החיים הקהילתיים ומאפשר מתן ציון משוכלל של כלל ההיבטים אובייקטיביים (חיצוניים) וסובייקטיביים לאותו ישוב/ עיר.

מטרתו המרכזית של המחקר הנוכחי הייתה לבחון את הקשר שבין איכות החיים הקהילתיים, הן על פי נתונים אישיים והן על פי מדד המא"ה, לדימוי עצמי בקרב בני נוער, תוך בחינת הקשרים בין ממדי המשתנים השונים, כך למשל נבחנו הקשרים שבין שייכות קהילתית, מעורבות קהילתית ודימוי עצמי לבין איכות חיים. קשרים נוספים שנבחנו היו הקשרים שבין מרכיבי איכות החיים הקהילתיים לבין שלושת המרכיבים המרכזיים של מדד המא"ה, הן קהילתי, השפעה קהילתית ומרחב ציבורי.

במחקר זה נדגמו 239 תלמידים בכיתות ט- יב', ביישובים שונים בארץ (לישובים נתנו שמות בדויים) יגר, קורנית חדווה ומצוקית.

במסגרת המחקר הנוכחי נוסחו שמונה השערות מחקר שעוסקות כאמור בקשר שבין איכות החיים על פי הנתונים האישיים, הדימוי העצמי ונתוני מדד המא"ה. ההשערה הראשונה אוששה במלואה. נמצא קשר חיובי מובהק בין דימוי עצמי ואיכות חיים קהילתיים, כך שככל שהדימוי העצמי גבוה יותר כך איכות החיים גבוהה יותר. השערת המחקר השנייה אוששה במלואה. נמצא קשר חיובי מובהק בין שייכות קהילתית לאיכות חיים קהילתית כך שככל שתחושת השייכות הקהילתית גבוהה יותר כך איכות החיים גבוהה יותר. השערת המחקר השלישית אוששה אף היא. נמצא קשר חיובי מובהק בין מעורבות קהילתית לאיכות חיים קהילתית, כך שככל שהמעורבות הקהילתית גבוהה יותר כך איכות החיים גבוהה יותר. השערת המחקר הרביעית לא אוששה ולא נמצא קשר מובהק בין דימוי עצמי לבין מעורבות קהילתית. השערת המחקר החמישית אוששה. נמצא קשר חיובי מובהק בין דימוי עצמי לבין שייכות קהילתית, כך שככל שהדימוי העצמי גבוה יותר כך תחושת השייכות הקהילתית גבוהה יותר. השערת המחקר השישית אוששה אף היא ונמצא קשר חיובי מובהק בין מעורבות קהילתית לשייכות קהילתית, כך שככל שתחושת השייכות הקהילתית גבוהה יותר כך המעורבות הקהילתית גבוהה יותר. השערת המחקר השביעית לא אוששה. נמצאו קשרים שליליים מובהקים בין הדימוי העצמי לבין מדדי ההון הקהילתי של מדד המא"ה, ההשפעה הקהילתית במדד המא"ה

ולבין הציון הכללי של מדד המאה. כמו כן, לא נמצא קשר מובהק בין הדימוי העצמי לבין המרחב הציבורי.

השערת המחקר השמינית אוששה חלקית. נמצאו קשרים חיוביים מובהקים בין מדד השייכות הקהילתית לבין מדדי ההון הקהילתי של מדד המאה לבין הציון הכללי של מדד המאה. עוד נמצאו קשרים חיוביים מובהקים בין מדד המעורבות הקהילתית לבין מדדי ההון הקהילתי של מדד המאה ולבין הציון הכללי של מדד המאה, אולם, נמצא קשר שלילי מובהק בין מדד המעורבות הקהילתית לבין מדד המרחב הציבורי של מדד המאה.

על פי תוצאות המחקר נמצאו קשרים חיוביים מובהקים בין המדד שייכות קהילתית ובין המדדים הבאים: הון קהילתי, מוערבות קהילתית, דימוי עצמי, איכות חיים והציון הסופי של מדד המאה ביישוב הנבדק.

ממצאי המחקר תואמים את הספרות התיאורטית עליה נשען מחקר זה. שייכות קהילתית – הוא המדד הסובייקטיבי היחיד מבין המדדים שנבדקו שנמצא קשור לציון הסופי של מדד המאה.

המלצת מחקר זה שמה דגש על חשיבות המדד שייכות קהילתית. במחקרי המשך יש לבדוק את ההון החברתי והמשאביים החברתיים שיש בקהילה, במקביל ישנה תרומה יישומית משמעותית למחקר זה בקרב עבודה עם בני נוער, הגברת תחושת השייכות הקהילתית היא מפתח להגברת תחושת הדימוי העצמי ואיכות חייו הקהילתיים של בני הנוער.